

LIETUVOS RESPUBLIKOS  
SEIMO NARYS  
STASYS TUMĖNAS  
NAUJIENLAIŠKIS NR. 8 (8)



2022-10-28

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

**2020–2024 m. Seimo kadencija**

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, Komisijos narys (2020-11-24)

Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija, Komisijos narys

Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys (2021-01-15)

Laikinoji Bendradarbiavimo su skautais grupė, narys

Laikinoji Etno bičiulių grupė, pirmininko pavaduotojas

Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys

Laikinoji grupė „Už žmogaus gyvybės ir sveikatos apsaugą nuo pradėjimo iki natūralios mirties“, narys

Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys

Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys

Laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė, narys

Laikinoji ryšių su žydų išeiviais iš Lietuvos (litvakais) grupė, narys

Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys

Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, narys

Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos

Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių asamblėjoje, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys



„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

## POLITIKO ŽODIS: AR PILIEČIAI PRIVALO MYLĖTI VALDŽIĄ?

Seimo narys Stasys TUMĖNAS atsako į padėjėjo Nerijaus BRAZAUSKO klausimus.

**N. B. Kokius Rudens sesijos prioritetus išskirtumėte ir kokių sprendimų, Jūsų manymu, jau dabar reikia Lietuvos valstybei ir jos žmonėms?**

S. T. Žmonėms reikia augančių pensijų, atlyginimų, sveikatos priemonių prieinamumo, kokybiškų gydymo paslaugų, švietimo ir kultūros pasiekiamumo. Deja, arogantiškoji valdančioji koalicija, vis labiau siekianti valdžios galias perkelti iš LR Seimo, Prezidentūros į LR Vyriausybę, ministerijas, labiau koncentruojasi ties, mano nuomone, ne šiandienai svarbiausiais klausimais – jiems labiau rūpi principiniai priešrinkimiai siekiai – kaip dekriminalizuoti narkotikų vartojimą, kaip įteisinti vienos lyties asmenų, sudariusių civilinę santuoką, statusą, kaip pakoreguoti Religinių bendruomenių įstatymą, kad lengviau įteisintume naujas religijas, kaip sugrąžinti į LR Seimo patalpose veikiančias kavines alkoholi ir dar daugybė abejotinių klausimų.

Ar to reikia Lietuvai? Įsitikinęs – ne. Įvykiai pasaulyje, liepsnojanti sprogimuose, bombardavimuose, žudoma, naikinama Ukrainos tauta liudija ir kalba ką kita.

**N. B. Norėčiau būti neteisis, bet galvoju, kad geopolitinė, ekonominė, energetinė, finansinė, švietimo krizės skaudžiausių, netgi lemiamų, pasekmių turės Lietuvos regionams. Ar negalvojate, kad išmušė valanda, kai valstybės politikos epicentre privalo atsirasti miestai, miesteliai ir kaimai, kurie yra anapus Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos? Kitu atveju mes galime turėti problemų su Lietuvos teritorijos vientisumu ir konstitucine santvarka.**

S. T. Absoliučiai sutinku. Daug sprendimų, kylančių iš ministerijų, pradedant ŠMSM brukama Tūkstantmečio mokyklų koncepcija, baigiant regionų įstaigų optimizavimu (iš tikrųjų – naikinimu regionuose) veda į tai. Turiu omenyje ir ligoninių pertvarkas (išdraskymus), ir Ligoninių kasas, ir Sodrų skyrių, Valstybinės mokesčių inspekcijos pertvarkas. Visa tai veda į Lietuvos susiaurinimą, pasakyčiau, išvietinimą.

**N. B. Seimo opozicija, kuriai priklausote ir Jūs, LVŽS frakcijos narys, ir toliau atskirai žaidžia politinius žaidimėlius. Lozungų, spaudos konferencijų, interpeliacijų daug, bet Lietuvos žmogui ir valstybei nuo to ne geriau. Man atrodo, kad opozicinės partijos / frakcijos daugiau rengiasi būsimiems rinkimams.**

S. T. Gerai pasakyta – „žaidimėliai“. Seimo opozicija nėra vienas kumštis, kartais žaidžia pokiliminius žaidimus, pvz., kai valdančiųjų pakalbinti į ausį, tiesiog nedalyvauja balsavime, neateina tuo metu į posėdį (kas galėtų paneigti, kad už tai kas nors nepažadėta?). Nėra abejonės, kad rinkimų

taikikliuose taikoma į Savivaldybių tarybų ir merų rinkimus 2023 m. pavasarį. Tai bus startas, pasirengimas kitiems rinkimams – Europos Parlamento, Prezidento, 2024 metų Seimo rinkimams. Artėjantys savivaldos rinkimai ir parodys, ar Lietuvos politinėje padangėje pasirodžiusios naujos partijos jau užsiaugino sparnus ir rinkėjų pasitikėjimą. O dabar valdantieji sėkmingai naudojami opozicijos silpnumu ir kaupia politinį kapitalą.

**N. B. Kokią žinią Lietuvos visuomenei ir lietuvių diasporai pasiuntė Seimo ir PLB komisijos sesija, kurios veikloje aktyviai dalyvavote? Ar Jums neatrodo, kad takoskyra tarp Pasaulio lietuvių bendruomenės ir vadinamojo Lietuvos elito tik didėja?**

**S. T.** Kaip čia pasakius... Dvejopas įspūdis, o realybė tokia, kad, regis, LR Vyriausybė bando vykdyti išpareigojimus išėivijai, bet, priešingai negu praėjusioje kadencijai, kai LVŽS pastangomis pagaliau buvo sumažėjusi emigracija (daugiau grįždavo, negu išvykdavo), dabar katastrofiškai ji vėl auga. Ir čia rezoliucijos nelabai padės.

Neseniai visą savaitę LR Seime dalyvavau LRS ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos posėdžiuose, kurių metu svarstyti tikrai šiandien diasporai aktualūs klausimai, ypač daug dėmesio skirta lituanistiniam švietimui išėivijoje ir atvirkščiai, pvz., priimta rezoliucija „Dėl grįžusių į Lietuvą gyventi vaikų ugdymo“. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos prašome organizuoti ir finansuoti reguliarius mokytojų, dirbančių su grįžusiais į Lietuvą gyventi vaikais, keitimosi darbo patirtimi seminarus; organizuoti nuolatinį mokytojų, dirbančių su tokiais vaikais, rengimą ir skirti tam daugiau lėšų. Taip pat prašoma visose savivaldybėse plėsti mokyklų, organizuojančių išlyginamąsias klases tinklą.

Rezoliucija „Dėl tautinės tapatybės išsaugojimo ir etninės kultūros puoselėjimo“, siekiant išsaugoti tapatybę, apeliuojame į ŠMSM, kad būtų įvestas etninės kultūros mokymas kaip bendrojo ugdymo mokyklų programų atskiras privalomasis dalykas pradedant pradiniu ugdymu.

**N. B. Tai čia mokiniams skirti aktualūs dalykai, o kokia pagalba žadama grįžtantiems dirbantiems žmonėms?**

**S. T.** Priėmėme rezoliuciją „Dėl grįžtamosios migracijos ir priemonių grįžimui skatinti“. LR Seimui ir Vyriausybei siūlome palengvinti grįžtančių į Lietuvą tautiečių integraciją ir įsidarbinimą, skatinti darbdavius įdarbinti, priimti į stažuočių programas, dar gyvenančius užsienyje planuojančius grįžti diasporos atstovus, taip pat raginame išspręsti nuotolinio darbo klausimus, kai dirbama Lietuvai gyvenant užsienyje, arba dirbama užsieniui gyvenant Lietuvoje. Visi šie dalykai bus naudingi ne tik grįžtantiems, bet ir gyvenantiems čia, Lietuvoje. Apskritai mūsų priimamos rezoliucijos kartu siunčia ir aiškų signalą apie problemą (-as), kurių dažnai mes nenorime matyti ir spręsti gimtinėje.

**N. B. Kas naujo sprendžiant referendumo dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo klausimus? Ar bus elektroninis balsavimas išėivijos atstovams, ko jie jau senokai siekia?**

**S. T.** Pradėsiu nuo elektroninio balsavimo perspektyvų. Jos blogėja, o stebint geopolitinę pasaulio situaciją, jau akivaizdu, kad elektroninio balsavimo nebus, nes tai nesaugu. Juk net didžiosios pasaulio valstybės priekaištuoja, kad daromas poveikis rinkimų rezultatams, jie koreguojami ir pan. Vyksta ne tik fizinis, bet ir kibernetinis karas, kuris ne mažiau pavojingas.

Dėl referendumo. Akcentuoju, kad kalbame ne apskritai apie Lietuvos pilietybės dalijimą į kairę ir į dešinę, o apie jos IŠSAUGOJIMĄ. LRS ir PLB komisijoje net priėmėme rezoliuciją „Dėl numatomo referendumo dėl gimimu įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo“, LR Seimui ir Vyriausybei pateikėme siūlymus dėl 2024-ųjų referendumo organizavimo, kaip jį organizuoti, kad, pvz., Australijoje, Pietų Amerikoje, o ir, pvz., Italijoje, kur labai blogai (kaip ir Lietuvoje) dirba paštas,

biuleteniai laiku pasiektų balsuojančiuosius. Taip pat kreipėmės į Vyriausiąją rinkimų komisiją ir prašėme nustatyti tikslų rinkimų teisę turinčių Lietuvos Respublikos piliečių, ypač esančių už Lietuvos Respublikos ribų, skaičių. Norėtūsi, kad kituose referendumuose, rinkimuose dalyvautų ne 50–60 tūkstančių išeivijos lietuvių, bet 150–200 tūkstančių. Tada ir rezultatai bus kiti.

**N. B. Seime, deja, ne visuomenėje daug diskutuojama dėl Lietuvos Respublikos draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas įstatymo projekto. Pateikėte konkrečių pasiūlymų, dalyvavote diskusijose, matote probleminių dalykų. Tačiau jau dabar aišku, kad mes einame draudimo, o ne švietimo, norminimo, o ne sąmoningumo kėlimo, baimės, o ne pasitikėjimo keliu. Kodėl?**

**S. T.** Iš tikrųjų, tas minimas įstatymas, kuris susilaukė daugybės prieštaringų vertinimų ir pastabų iš įvairiausių institucijų, įvardytas politikorektiškai, o visuomenėje jis vadinamas tiesmukiškiau ir aiškiau – „Dekomunizacijos įstatymu“. Yra pokomunistinių valstybių, kuriose tos problemos buvo išspręstos jau prieš tris dešimtis metų.

Deja, ne Lietuvoje, nes, jei tai būtų buvę padaryta po 1990-ųjų metų, daug tuometinės Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo narių, net vadovų, anksčiau buvusių uolių komunistų, būtų buvę išeliminuoti iš politinio Lietuvos gyvenimo. Buvo laukta, kad jų liktų kuo mažiau. Deja, daug kas liko istorijai, kurią turės parašyti ateities kartos. Štai kodėl ir vyksta tas stumdymasis.

Ir mano politinė komanda pateikė pasiūlymų, kuriais tikslinamos sąvokos, kas yra autoritarinis, totalitarinis režimas, kas yra tokių ideologijų propagavimas ir pan. Daugeliui mūsų siūlymų buvo pritarta LRS Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete. Lauksime priėmimo stadijos Seimo salėje.

**N. B. Ar Lietuva mokosi Ukrainos pilietinio pasipriešinimo pamokas ir kodėl valstybė negalėtų visose savivaldybėse skubiai rengti ir finansuoti pilietinio (neginkluoto) pasipriešinimo kursus? Juk be žmonių sąmoningo įsitraukimo ir savalaikio pasirengimo „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija“ tėra dokumentas.**

**S. T.** Labai platus, diskusinis klausimas. Apie tai daug diskutavome ir Seimo plenariniuose posėdžiuose, ir komitetuose, komisijose. Štai rugsėjo 29 d. jau minėta komisija, kurioje dirbu, priėmė rezoliuciją „Dėl patriotiškumo ugdymo ir pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui“, kuria atkreipėme dėmesį į šiandieninę geopolitinę situaciją Rusijos karo prieš Ukrainą akivaizdoje ir grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Kalbėjome apie tai, kad piliečiai turi būti rengiami pilietiniam pasipriešinimui ir taikos metu, kaip priešintis hibridinėms atakoms ir kovoti su dezinformacija, didinti diasporos atsparumą, suteikiant jai pilietinio pasipriešinimo žinių ir praktinių įgūdžių; įtraukti Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovus į numatomą kurti Pilietinio pasipriešinimo tarybą; į Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos atstovų užsienyje pareigas įtraukti darbą su lietuvių bendruomenėmis aiškinant bei pateikiant svarbiausią informaciją apie minėtos strategijos įgyvendinimo veiksmus ir organizuojant diskusijas apie pilietinį pasipriešinimą, lietuvių bendruomenių vaidmenį jame, esamą situaciją Lietuvoje ir kaimyninėse valstybėse. Taigi darbai vyksta, o rezultatai bus ateityje.

**N. B. Man susidaro įspūdis, kad šiuo metu Lietuvoje emociškai vyksta akcija „TAUPOM“, nesuvokiant, kad racionalieji lietuviai jau ir iki šiol taupė. „Seimo kanceliarija per metus tikisi 10–15 proc. sumažinti išlaidas elektros energijai, 5–10 proc. išlaidas šilumos energijai.“ Kaip Jūs vertinate taupymo iniciatyvas ir ar jos neduos neigiamo rezultato, kai reikės gydyti žmones, renovuoti pastatus, mažinti emigraciją?**

**S. T.** Tokios taupymo akcijos atlieka labiau edukacinį vaidmenį. Štai šypsena sukėlė užrašas prie Seimo rūmuose esančių liftų, kad vienas iš jų bus metus išjungtas. O man neseniai paskambino iš Šiaulių miesto savivaldybės ir klausė, ar (ne)sutiksime, kad mūsų biure Šiauliuose, kur priimame savo rinkėjus, būtų sumažinta patalpų šildymo temperatūra, ar (ne)galėtume dirbti per savaitę tik tris dienas. Nežinau, ar tai išspręs problemas, nežinau, ar rinkėjai to netraktuos kaip nenoro dirbti, susitikinėti su gyventojais. Kita vertus, lašas po lašo sutaupo milijonus...

**N. B.** Šiuo metu Seime vyksta gana karšti svarstymai dėl 2023-ųjų metų biudžeto. Vienmandatininkams priekaištaujama, kad jie siūlo biudžeto papildymus, kurie naudingi vienmandatininko apygardai, miestui, rajonui. Kaip vertinate tokius priekaištus? Ko kitų metų biudžete pasigendate ir ką siūlote?

**S. T.** Taip, šiuo metu formuojamas kitų metų biudžetas. Regis, vėl podukros vietoje norima dažnai palikti regionus. Man kartais atrodo, kad tie kritikai, metantys strėles į vienmandatininkų daržą, tiesiog pavydi, kad jie yra „sąrašiniai“, nėra tiesiogiai įsipareigoję savo rinkėjams... Kas, jei ne vienmandatininkas, išrinktas Šiauliuose ar Pakruojyje, žino geriau vietos poreikius, problemas, lūkesčius?

Štai ir kol kas ignoruojamas klausimas dėl geležinkelio vėžės įrengimo į Zoknių oro uostą finansavimo. Net 3–4 ministerijos tam pritarusios jau nuo 2016-ųjų metų. Neduodama. Ir kaip čia nepri(si)minsi istorijos, kai į Šiaulius atvyko NATO logistikos pulkininkai tartis dėl kariuomenės pajėgų transportavimo (išvedimo) iš Afganistano per didžiausią Baltijos šalyse Šiaulių oro uostą. Deja, minties teko atsisakyti, nes ekspertai rado... išardytą vėžę. Milijonai, kurie būtų atkeliavę į Šiaulius, nuplaukė į Rygą ar kitus oro uostus. Taigi *biednas* moka du kartus. Ta gauta už paslaugas suma būtų per metus atsipirkusi.

Dabar panaši situacija ir ginčai dėl Vokietijos brigados dislokavimo Lietuvoje. Ne Lietuva, o Vokietija nusprendė, kad jų brigada ne nuolat įsikurs, o reikalui esant, į Lietuvą atvyks per 10 dienų. Kodėl? Todėl, kad Lietuva nepasirūpino infrastruktūra: kareivinėmis, poligonais, treniruočių centru ir pan. Vokiečių kariuomenės vadai nenori, kad jų kariai gyventų palapinėse...

**N. B.** Kodėl taip atsitinka?

**S. T.** Todėl, kad valdžia pamiršta paprastus dalykus, kuriuos puikiai įvardijo eseistas Liutauras Degėsys: „Reikia prisiminti, kad valdžia neturi savo pinigų. Tik iš mūsų surinktus. Iš kurių dalį pasiima sau. Todėl valdžią galima ir reikia prižiūrėti; kad nesipainiotų į neaiškius santykius su kaimynais. Kad neįsivaizduotų esanti ypatinga, nepakeičiama ir nepasiekiamo. Priminti, kad pernelyg nesigirtų savo darbais, kurie daugeliu atvejų yra mūsų darbai, arba darbai, kuriems mes tą valdžią pasamdėme.“

**N. B.** Ko palinkėtumėte nerimo, netikrumo ir istorinių iššūkių atmosferoje gyvenantiems Lietuvos žmonėms?

**S. T.** Kantrybės, susitelkimo. Jo tikrai prireiks, jei Rusijos kremlinės ordos nesusiprotės, jei nebus išspręstos energetinės, šildymo problemos, jei į Lietuvą, kaip prognozuojama, atvyks dar apie 60 000 pabėgėlių iš Ukrainos. Jau dabar privalu prisiminti situaciją po Antrojo pasaulinio karo, kada dešimtys tūkstančių mūsų tautiečių, besigelbėjusių nuo raudonojo maro ir Sibiro tremčių, buvo „išvietinti“, juos priglobė demokratiškasis pasaulis. Dabar gali tekti mums atsilyginti tuo pačiu.

**Dėkoju už pokalbį!**

## LIETUVOS AKTUALIJA: 2023 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ PATVIRTINIMO ĮSTATYMO PROJEKTAS

### **1 straipsnis. Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto pajamų ir asignavimų patvirtinimas**

Šiuo įstatymu patvirtinamas Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžetas – 15 624 458 tūkst. eurų pajamų (įskaitant 3 144 389 tūkst. eurų Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas), 18 608 450 tūkst. eurų asignavimų (įskaitant 3 571 435 tūkst. eurų Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas) išlaidoms ir turtui įsigyti (kartu su Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis asignavimai viršija pajamas 2 983 992 tūkst. eurų) (1, 2 ir 3 priedai).

### **5 straipsnis. Įmokos į Privalomojo sveikatos draudimo fondą**

2023 metų valstybės biudžeto įmokos į Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą dydis yra 6,98 procento užpraeitų metų 12 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio ir sudaro 537,7 euro už vieną valstybės lėšomis draudžiamą asmenį.

### **6 straipsnis. Valstybės biudžeto asignavimai bendrajai socialinio draudimo pensijos daliai finansuoti**

2023 metų valstybės biudžeto asignavimai Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui bendrajai socialinio draudimo pensijos daliai finansuoti sudaro 2 698 833 tūkst. eurų.

### **7 straipsnis. Valstybinių pensijų indeksavimas ir valstybinių pensijų bazė**

Nuo 2023 m. sausio 1 d. valstybinių pensijų indeksavimo koeficientas yra 1,046, valstybinių pensijų bazės dydis – 68,29 euro.

### **8 straipsnis. Papildoma pensijų įmoka iš valstybės biudžeto į pensijų fondus**

2023 metų papildoma pensijų įmoka iš valstybės biudžeto į pensijų fondus už dalyvį yra lygi 1,5 procento Lietuvos statistikos departamento paskelbto užpraeitų metų keturių ketvirčių šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio vidurkio ir sudaro 23,85 euro per mėnesį. 2023 metų papildoma pensijų įmoka iš valstybės biudžeto į pensijų fondus už dalyvį, kuriam taikomos Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies nuostatos, yra lygi 1,5 procento Lietuvos statistikos departamento paskelbto užpraeitų metų keturių ketvirčių šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio vidurkio ir sudaro 23,85 euro per mėnesį.

### **9 straipsnis. Biudžetinių įstaigų pajamos**

Šiuo įstatymu patvirtinamos 2023 metų biudžetinių įstaigų pajamos – 265 728 tūkst. eurų (3 priedas).

### **11 straipsnis. Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas**

2023 metų Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas yra (teigiamas) 4 774 094 tūkst. eurų, iš jų 700 000 tūkst. eurų skirta sukaupti lėšoms euroobligacijų emisijai 2024 metais išpirkti.

### **21 straipsnis. Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus balanso rodiklio užduotys**

1. Nustatomas ne blogesnis negu -4,9 procento BVP 2023 metų valdžios sektoriaus balanso rodiklis.

2. Vidutiniu laikotarpiu bus siekiama vidutinio laikotarpio tikslo.

Visas įstatymo projektas ir jo priedai: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/c44a20b0464a11edb7269d52b4d4fd38>.

Šaltinis: „2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas“, prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/c44a20b0464a11edb7269d52b4d4fd38>.

## DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

Yra ne tik tarnybinės etikos pažeidimų, kuriuos jūs minite ir koks bus jūsų darbas, bet mes kiekvieną dieną girdime vis gausėjančius įvairiausių įžeidžiančius pasisakymus, patyčias. Ir čia, Lietuvos Respublikos Seime, mes tai girdime. Kokia jūsų nuomonė, kokios priežastys, kad čia taip dabar tų dalykų daugėja? Ar čia griūna vertybinė žmonių sistema, ar kokios išorinės priežastys? Kokia būtų jūsų asmeninė nuomonė? Ačiū.

Noriu grįžti prie Turizmo įstatymo. Sinonimai yra tokie: keliautojas, keliauninkas, ekskursantas, turistas. Taigi keliautojo ir turistą sąvoka yra sinoniminė. Ką tu noriu pasakyti? Kad sudarome tik problemas teisininkams, teisėjams, tyrėjams. Įstatymuose reikėtų vengti tokių dviprasmiškų dalykų, kai sinonimiški žodžiai. Atrodo, kad viceministras neišgirdo. Ačiū.



Tačiau norėčiau pasitikslinti. Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medalį teikia krašto apsaugos ministras – vienas segmentas ir antras – teikia Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktorius. Ar čia reikėjo taip išskirti, kad būtų tie du teikėjai? Man tai truputį kelia abejonių, ar nebus nesusipratimų.

Gerbiama Seimo Pirmininke, ar, jūsų nuomone, ne per daug dažnai Seime priimamos įvairios rezoliucijos? Jos neturi įstatymo galios, yra labiau tokios politinės retorikos ir autorių savotiško „pasirodymo“. Vienas dalykas. Antra. Ar jums nereikėtų pristabdyti ir Seimui vengti tokių irgi skubotų, *vajinių* įstatymų teikimo?



## RINKĖJAI

ORIGINALAS NEBUS SIUNČIAMAS



### LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6615, Mob. 8 668 42 143 El. p. [stasys.tumenas@lrs.lt](mailto:stasys.tumenas@lrs.lt)

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir  
darbo Ministeri Monikai Navickienei

2022-10-03 Nr. SN(T4)-  
S(A)-3

#### DĖL 1 KILOMETRO TARIFINIO ĮKAINIO PERŽIŪRĖJIMO

Į mane, Lietuvos Respublikos Seimo narį Stasį Tumėną, kreipiasi piliečiai, klausdami, kodėl asmenims, kuriems teikiamos profesinės rehabilitacijos paslaugos, nustatytas neadekvatus 1 kilometro tarifinis įkainis, taikomas kelionės išlaidų kompensavimui.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo „Dėl 1 kilometro įkainio patvirtinimo“ (2017 m. birželio 21 d. Nr. A1-311) 1 punktu buvo patvirtintas šandien galiojantis įkainis: „1. T v i r t i n u 1 kilometro tarifinį įkainį – 0,08 euro.“ (Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2435c20156bd11e78869ae36ddd5784f>).

Šis įkainis *inter alia* buvo nustatytas vadovaujantis Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (2016 m. birželio 21 d. Nr. XII-2470) 30 straipsnio Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos 2 dalies 3 punktu, apibrėžusiu kelionės išlaidų kompensavimo pagrindus ir suteikusiu teisę Lietuvos Respublikos Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai patvirtinti vieno kilometro įkainį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija buvo įgaliota patvirtinti vieno kilometro įkainį bedarbių kelionės išlaidoms apskaičiuoti (2016 m. spalio 5 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 979 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymą“). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtino profesinės rehabilitacijos paslaugų teikimo bei finansavimo taisyklės (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. A1-302). Šie įgyvendinamieji teisės aktai suponuoja, kad 1 kilometro tarifinio įkainio nustatymas ir patvirtinimas priklauso Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kompetencijai.

Prašau Jūsų kuo skubiau inicijuoti 1 kilometro tarifinio įkainio – 0,08 euro – peržiūrėjimą ir indeksavimą, atsižvelgiant į Lietuvos makroekonominius rodiklius, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 2 punktą, teisėtų lūkesčių apsaugos principą, kuris neatsiejamas nuo Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 9 straipsnio 3 dalį, Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 5 straipsnį, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 94 punktą.

Prašyčiau atsakymą siųsti man raštu.

Seimo narys

Stasys Tumėnas

N. Brazauskas, mob. 8 612 02 941, el. p. [nerijus.brazauskas@lrs.lt](mailto:nerijus.brazauskas@lrs.lt)

## EUROPOS SAJUNGOS AKTUALIJA: EUROPOS SAJUNGOS JAUNIMO VEIKSMŲ PLANAS ES IŠORĖS VEIKSMŲ SRITYJE 2022–2027

„Jaunimo veiksmų planas ES išorės veiksmų srityje grindžiamas trimis veiksmų ramsčiais, kurie padės formuoti ES partnerystę su jaunimu šalyse partnerėse.

- 1. Partnerystė siekiant įtraukti:** jaunimo balso politikos ir sprendimų priėmimo procese stiprinimas. Jaunimas reikalauja ir nusipelno visapusiško požiūrio, kuriuo būtų užtikrintas prasmingas, įtraukus ir veiksmingas jaunimo dalyvavimas. ES yra įsipareigojusi stiprinti jaunimo, visų pirma jaunų moterų ir mergaičių, jaunimo aktyvistų ir organizacijų, balsą ir lyderystę visame pasaulyje visais valdymo lygmenimis, nuo vidaus politikos iki daugiašalių forumų ir ES politikos formavimo procesuose.
- 2. Partnerystė siekiant įgalinti:** kovoti su nelygybe ir suteikti jaunimui įgūdžių ir priemonių, kurių reikia jo klestėjimui užtikrinti. Jaunimas įgalinamas, kai išklausomas jo balsas ir kovojama su darančia poveikį jo gyvenimui nelygybe. ES toliau remis švietimo pertvarką visame pasaulyje, be kita ko, investuodama į strategiją „Global Gateway“, kad pagerintų jaunimo galimybes naudotis ekonominėmis galimybėmis ir stiprintų jaunimo gebėjimą prisidėti prie darnaus vystymosi, skatintų žaliąją ir skaitmeninę pertvarką visame pasaulyje, taip pat jaunimo sveikatą, psichinę ir fizinę gerovę ir galimybes naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugomis bei teisėmis. ES ir toliau ypatingą dėmesį skirs konflikto zonoje gyvenantiems vaikams ir jaunimui.
- 3. Partnerystė siekiant užmegzti ryšius:** skatinti jaunimo galimybes užmegzti ryšius ir keistis informacija su bendraamžiais visame pasaulyje. ES siekia skatinti jaunimo judumą, mainus ir tinklaveiką, nes tai yra esminis strategijos „Global Gateway“ žmonių tarpusavio ryšio aspektas. Taip siekiama užtikrinti įvairovę ir įtraukumą, ypatingą dėmesį skiriant socialinių ir ekonominių kliūčių bei skaitmeninės atskirties įveikimui ir su dezinformacija susijusiems pavojams.

Įgyvendinant ES išorės veiksmų jaunimo veiksmų planą bus sustiprintos vykdomos iniciatyvos ir pradėtos naujos pagrindinės iniciatyvos, skirtos jaunimui visame pasaulyje, kaip antai:

- 40 mln. EUR vertės iniciatyva „**Jaunimas ir moterų demokratijos srityje**“ sustiprins jaunimo, jaunimo aktyvistų ir jaunimo vadovaujамų organizacijų balsą ir lyderystę visame pasaulyje, skatins jų teises, įgalėjimą ir dalyvavimą viešuosiuose ir politiniuose reikaluose. Šia iniciatyva bus remiamos visuomeninės organizacijos ir jauni aktyvistai institucinės priežiūros, kovos su korupcija, piliečių rinkimų stebėjimo, demokratinių reformų propagavimo, pilietinio švietimo, teisės balsuoti propagavimo, asociacijų ir susirinkimų laisvės ir žmogaus teisių srityse.
- **Jaunimo įgalėjimo fondas** yra nauja 10 mln. EUR vertės bandomoji iniciatyva, pagal kurią bus teikiama tiesioginė finansinė parama jaunimo vadovaujамoms iniciatyvoms šalyse partnerėse, daugiausia dėmesio skiriant darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimui vietos lygmeniu, visų pirma srityse, susijusiose su aplinkos ir klimato kaita bei pažeidžiamo ir marginalizuoto jaunimo įtrauktimi.
- **Afrikos ir Europos jaunimo akademija** skirs 50 mln. EUR finansinę paramą formaliojo ugdymo ir savišvietos galimybėms, taip pat jaunuolių, norinčių tobulinti vadovavimo įgūdžius ir kurti pokyčius skatinančių asmenų tinklus Afrikoje, mainams.“

Su veiksmų planu galima susipažinti: [https://international-partnerships.ec.europa.eu/document/fe1bcd30-58da-4a37-ab2a-61848789da60\\_en](https://international-partnerships.ec.europa.eu/document/fe1bcd30-58da-4a37-ab2a-61848789da60_en).

Šaltinis: „2022-ieji – Europos jaunimo metai“, prieiga internetu: [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip\\_22\\_5884](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_22_5884).

## (NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA: MOKYKLA TARPUKARIU



Pradžios mokykla 1931 metais. Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotr.

Pirmasis nepriklausomos Lietuvos švietimo ministras Jonas Yčas 1918 m. skelbė: „Žmonių švietimas – tai mūsų gyvybės ir ateities klausimas.“ Nepriklausomybės aušroje besikurianti Lietuvos valstybė savo žinion perėmė 8 gimnazijas ir 11 progimnazijų. Tuo metu 1920 m. sausio pradžioje jau buvo 16 gimnazijų, 22 progimnazijos, 16 vidurinių mokyklų (15 iš jų – privačios), taip pat apie tūkstantį pradžios mokyklų. Kuriant mokyklų tinklą, pertvarkant ugdymo turinį, leidžiant vadovėlius, rengiant mokytojus siekta įveikti rusų mokyklos įtaką, remtis užsienio šalių švietimo patirtimi, ieškoti savo kelio atsižvelgiant į krašto socialinę, ekonominę būklę ir tautos tradicijas. Švietimo kūrimo darbai įteisinti juridiniais dokumentais, kurie priimti tik viešai aptarus su visuomene. Tuo tikslu 1921 m. paskelbtas Įstatymo mokslui sutvarkyti bendrojo ugdymo Švietimo ministerijos mokyklose projektas.

Pirmoji nepriklausomos Lietuvos vyriausybė švietimą laikė vienu svarbiausių dalykų. Švietimo sistema buvo kuriama pagal Suomijos, Šveicarijos ir kitų pažangių šalių švietimo modelį. Lietuvos Tarybos Švietimo komisija pasitelkė žymiausius to meto lietuvių švietimo atstovus (J. Jablonskį, M. Biržišką, T. Ivanauską), sudarė Švietimo ministerijos aparatą ir ėmė kurti organizacinę švietimo struktūrą. Ministerija paskyrė apskričių švietimo įgaliotinius, sudarė apskričių ir didesnių miestų švietimo komisijas. Su ministerijos žinia savivaldybės, švietimo draugijos pradėjo steigti mokyklas.

1922 m. Steigiamasis Seimas priėmė Pradžios mokyklų įstatymą, pagal kurį nemokamas keturmetis pradinis mokslas tapo privalomas visiems 7–11 m. vaikams. Pradžios mokyklose buvo mokomasi tikybos, lietuvių kalbos, skaičiavimo, tėvynės pažinimo, istorijos, geografijos, gamtos, dailės, rankų darbų, muzikos ir dainavimo, kūno kultūros. Mokslas, baigus pradinę mokyklą, buvo mokamas. Gimnazijų ir progimnazijų mokiniai už mokslą mokėdavo apie 150 litų per metus. Tiesa, gerai besimokantys mokiniai iš neturtingų šeimų nuo mokesčio buvo visiškai ar iš dalies atleidžiami. Mokėti už mokslą nereikėjo ir savanorių, pradžios mokyklų mokytojų vaikams.

Mokslo metų pradžia daug kur, ypač kaimiškose mokyklose, priklausė nuo konkrečios situacijos. Tėvai, kuriems reikėjo vaikų pagalbos ūkio darbuose, ne itin troško skubėti išleisti vaikus į mokyklą, tad

dažnai mokslai prasidėdavo tik lapkričio pradžioje. Būdavo, ir kad rugsėjo–spalio mėnesiais į mokslo įstaigą eidavo tik pavieniai vaikai. Šalia jau minėtų ūkio darbų ar gyvulių ganymo, ateiti į mokyklą kliudydavo ir pūgos, neišbrendami keliai, rūbų ar apavo stoka, tokių ligų kaip tymai epidemijos. Ne taip jau retai pasitaikydavo, kad iš 30–40 mokinių mokykloje būdavo 6–7 mokiniai.

Tarpukariu Šiauliuose buvo pastatyta daug visaverčiam miesto gyvenimui reikalingų modernizmo architektūros pastatų. Svarbia Lietuvos miestų modernizacijos programa buvo laikoma švietimo paskirčiai skirtų objektų statyba. Tarpukariu mieste veikė įvairaus tipo mokyklos: trylika pradžios mokyklų, trys gimnazijos, viena progimnazija, mokytojų seminarija, muzikos mokykla, prekybos, amatų mokyklos. Didžiausia nauja mokymo įstaiga Šiauliuose tapo 1930 m. pastatyta Vinco Kudirkos mokykla (inž. K. Reisonas), kuri tuomet buvo viena didžiausių Lietuvoje. Jos statyba kainavo per 300 tūkst. litų. Mokykla pavadinta dr. Vinco Kudirkos vardu, kadangi 1929 m. sukako 30 metų po V. Kudirkos mirties. Pirmuoju mokyklos vedėju tapo žurnalistas, rašytojas Pranas Naujokaitis, kuris buvo kilęs iš Šakių valsčiaus. 1935 m. duomenimis, šioje moderniai įrengtoje mokykloje su sporto sale ir stadionu mokėsi 12 iš 54 Šiauliuose buvusių mokinių klasių. Tai sudarė apie 500 mokinių.



Vinco Kudirkos mokykla Šiauliuose 1930 metais. Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotr.

1932 m. Šiauliuose, Aušros alėjoje, buvo pastatyta dar viena mokykla (inž. Vladas Bitė). Dviejų aukštų pastatą su mansarda inžinierius suprojektavo dešimties komplektų mokyklai, tačiau mokyklos reikmėms naudota tik pusė pastato (antrajame pastato aukšte veikė „Aušros“ muziejus). Pirmą aukštą užėmė klasės, o pusrūsyje buvo įrengti du butai sargams, rūbinės ir tualetai moksleiviams. Suprojektuoti dideli langai, kad per pamokas moksleiviams nestigtų šviesos, plati laiptinė ir erdvūs koridoriai pritaikyti intensyviai judėjimo srautui, erdvios klasės buvo išdėstytos koridoriniu principu.

Tarpukario Lietuvoje trūkstam mokytojų, jais neretai tapdavo Lietuvai nusipelnę žmonės – patriotai, baigę pedagoginius kursus, vėliau – pedagogines mokyklas. Atlyginimai skatino dirbti pedagoginį darbą. Tarpukario spauda rašė, kad jaunieji pradžios mokyklų mokytojai gauna po 173 Lt 15 ct mėnesinės algos. Tiesa, mokytojai galėjo gauti priedus, buvo gerai apmokama už tikybos dėstymą, už pamokas suaugusiųjų kursuose, žemės ūkio klasių vedimą, primokamas pafrontės priedas. Todėl mokytojai galėjo uždirbti iki 350–500 litų, o direktoriai – iki 750 litų. Turint galvoje, kad dviratis ar karvė tuomet kainuodavo apie 90 litų, mokytojo alga buvo solidi. Tai, kad atlyginimas nebuvo menkas, rodo ir tas faktas, kad 1928 m. 71

proc. visų gimnazijų mokytojų buvo vyrai. Tai reiškia, kad iš gaunamo mokytojo atlyginimo buvo galima visiškai išlaikyti šeimą.



Pradžios mokykla ir „Aušros“ muziejus 1932 metais. Šiaulių „Aušros muziejaus nuotr.

Mokyklos steigtos ten, kur susidarydavo 30 vaikų grupė. Tuo metu buvo skaičiuojama, kad viena pradžios mokykla turi tekti ne mažesniai negu 500 gyventojų skaičiui. Vienas mokytojas galėjo mokyti nuo 32 iki 60 mokinių. Daug kur Lietuvoje dėl vietos stokos mokiniai į mokyklas nebebūdavo priimami, o dėl to pasipylė gyventojų prašymai atidaryti naujas mokyklas. Kasmet mokslo metų pabaigoje vykdavo egzaminai. Jų komisijoje būdavo mokytojas, Švietimo ministerijos atstovas, kai kuriais atvejais tėvų komiteto atstovas ar klebonas. Neišlaikęs egzaminų moksleivis galėjo būti neperkeltas į kitą klasę, todėl dalis moksleivių mokyklos taip ir nebaigdavo.

Tarpukario Lietuvoje ikimokykliniu ugdymu rūpinosi įvairios draugijos (Lietuvos vaiko draugija, Caritas, Šv. Vincento, žydų bendruomenės ir kitos) ir privatūs asmenys. Tik 1936 m. ikimokyklinio ugdymo programomis ir ugdymo turiniu ėmė rūpintis Švietimo ministerija, buvo įteisintas vaikų darželis. Tuo metu 3 dešimtmečio pabaigoje pradėtos steigti mokyklos neįgaliems vaikams. 1927 m. Kaune Prano Daunio iniciatyva įkurtas Aklųjų institutas-pradinė internatinė mokykla. 1931 m. Kaune įkurta pagalbinė mokykla protinę negalią turintiesiems, 1935 m. Rusnėje – kurčnebylių mokykla (vėliau perkelta į Klaipėdą). Nuo 1938 m. negalią turintiesiems pradėtos steigti klasės prie Kauno, Panevėžio, Šiaulių, Rokiškio mokyklų.

#### **Šaltiniai ir literatūra**

Dangiras Mačiulis, „Kaimo mokytojas tarpukario Lietuvoje: lojalus valdžiai ir autoritetas visuomenei“. Prieiga internetu: [http://elibrary.lt/resursai/LMA/Lituanistica/Lit\\_001\\_024.pdf](http://elibrary.lt/resursai/LMA/Lituanistica/Lit_001_024.pdf).

Inga Saukienė, „Mokytojo profesijos prestižas skaičiais: tarpukario Lietuva, sovietmetis ir nūdienu“. Prieiga internetu: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/svietimas/mokytojo-profesijos-prestizas-skaiciais-tarpukario-lietuva-sovietmetis-ir-nudien-233-688513>.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, „Švietimas Lietuvoje 1918–1940 m.“. Prieiga internetu: <https://smsm.lrv.lt/web/lt/struktura-ir-kontaktai/apie-ministerija/svietimo-istorija/svietimas-tarpukariu?lang=lt>.

Vaidas Petrusis, „Lietuvos miestų ir miestelių modernizacija: Šiauliai“. Prieiga internetu: <https://www.bernardinai.lt/2020-04-28-lietuvos-miestu-ir-miesteliu-modernizacija-siauliai-1/>.

Valdas Selenis „Mokytojų problemos 1918–1940 metų Lietuvos pedagoginėje spaudoje“. Prieiga internetu: <https://core.ac.uk/download/pdf/270170586.pdf>.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas Tautvydas ELIJOŠIUS

## ŽINIASKLAIDA

<https://www.skrastas.lt/aktualijos/kodel-valdantieji-negirdi-puses-lietuvos>

<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1768497/stasys-tumenas-gudrybes-kaip-issveisti-lietuvos-svietima>

<https://www.skrastas.lt/politiku-tribuna/pasaulio-teisuoliai-verti-atminimo>

<https://pasauliolietuvis.lt/stasys-tumenas-lietuva-turi-palaikyti-uzsienyje-kuriancius-tautiecius>

<https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/lietuvoje-pratestas-draudimas-retransliuoti-rusiskos-ir-baltarusiskos-ziniasklaidos-kanalus.d?id=91299183>

<https://www.youtube.com/watch?v=vq-R763QnsU>

<https://www.youtube.com/watch?v=GKSd33bID3I>

<https://www.skrastas.lt/kultura/jubileeju-skirtoje-parodoje-birutes-musneckienes-fotografijos>

<https://www.dainai.lt/?p=16660>

<https://www.siauliuraj.lt/naujienos-gn/455/vakaras-susitikimas-su-dvieju-knygu-autore:3210>

## KOMUNIKACIJA

### Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas*

*Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius*

*III rūmai 301 kabinetas*

*Tel. (8 5) 239 6615*

*El. p. [stasys.tumenas@lrs.lt](mailto:stasys.tumenas@lrs.lt)*

### Padėjėja Vilniuje

*Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. [monika.siaudinyte@lrs.lt](mailto:monika.siaudinyte@lrs.lt);*

### Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

*Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Siekiant užtikrinti priėmimo tvarką ir efektyvumą, prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.*

### Padėjėjai Šiauliuose:

*Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. [nerijus.brazauskas@lrs.lt](mailto:nerijus.brazauskas@lrs.lt);*

*Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. [tautvydas.elijosius@lrs.lt](mailto:tautvydas.elijosius@lrs.lt);*

### Socialiniai tinklai:



<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>



<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

**Microsoft Teams platforma:**



Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

**Mobilioji naujienlaiškio versija: <https://bit.ly/33MrOzD>**

Naujienlaiškyje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, Stasio Tumėno, Šiaulių „Aušros“ muziejaus, Z. Ripinskio nuotraukos.

Naujienlaiškį parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.



**Paremkite Ukrainą kovoje už mūsų Laisvę**